Jussi Niemi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 17.5.2022 etäkuulemiseen
Täydennys 16.5.2022 päivättyyn lausuntoon

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023—2026, teemana hyvinvointialueiden toimintaan osoitettu rahoitus, mm. yliopistosairaaloiden tutkimusrahoitus, tulevan palkkaharmonisoinnin rahoitus sekä toimet henkilöstön saatavuuden parantamiseksi

Suomen Kuntaliitto täydentää otsikon mukaista 16.5.2022 päivättyä lausuntoaan kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloja ja niihin liittyvä kuntatalouden näkymiä koskien.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksella on lukuisia vaikutuksia kuntien omaisuuteen ja kiinteistöjen käytön, hallinnan ja omistamisen periaatteisiin. Kunnat ovat eritavoin pyrkineet varautumaan tähän uuteen tilanteeseen.

Epäedulliset siirtyvät sopimukset rasittavat kuntataloutta

Osa kunnista on laatinut omien sote-kuntayhtymien, esim. niin sanottujen Paras-lainsäädännön mukaisten sote-kuntayhtymien, kanssa vuokrasopimuksia sote-toimitiloista periaatteilla, jotka eivät ota huomioon kaikkia toimitiloihin liittyviä kustannuksia. Näin on menetelty, koska kyseiset sote-kuntayhtymät ja kunnat ovat muodostaneet osittain suljetun taloudellisen kokonaisuuden eikä kaikkia toimitiloihin liittyviä kustannuksia ole koettu tarpeelliseksi käsitellä tässä suljetussa taloudellisessa rakenteessa. Keskeiseksi ongelmaksi muodostuu se, että voimaanpanolain mukaan nämä kuntien sote-kuntayhtymien väliset sopimukset siirtyvät kuntien ja hyvinvointialueiden välisiksi sellaisenaan. Kunnat ovat pyrkineet varautumaan uudistukseen muuttamalla olemassa olevia kannattamattomia sopimuksia muotoon, joka huomioisi toimitiloihin liittyvät kustannukset täysimääräisesti. Mikäli kunnat eivät onnistu muuttamaan olemassa olevia alijäämäisiä sopimuksia ennen sopimusten siirtoa, koituu näistä taloudellisia tappiota

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

kunnille. Tällaisia kannattamattomia sopimuksia ovat laatineet yleensä hieman pienemmät kunnat, jolloin niiden vaikutus yksittäisen kunnan talouteen voi olla suhteellisen merkittävä.

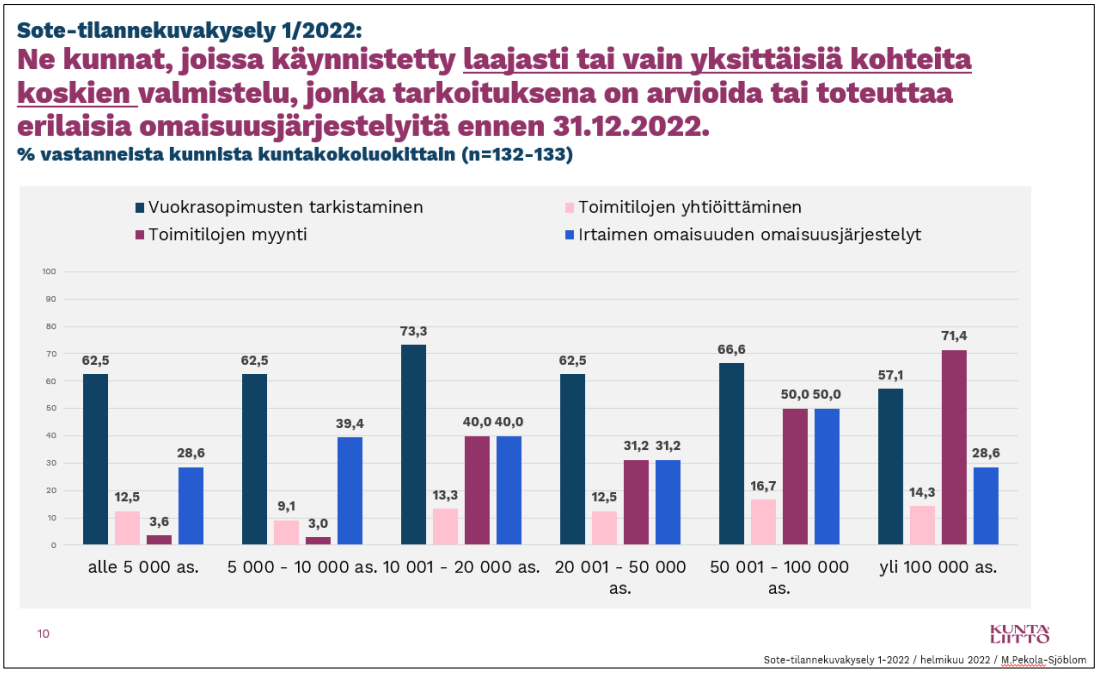
Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennusten omistaminen ja niihin liittyvät investoinnit

Uudistuksella ja järjestämisvastuun muutoksella on merkittäviä vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennuksiin tehtäviin investointeihin. Kuntien toiminnallinen ja rahoituksellinen asema kaventuu sote -uudistuksessa. Kuntaliiton mielipidekyselyjen mukaan kunnilla on tarve keskittyä kuntien järjestämisvastuulla olevien palveluiden toimitilatarpeiden ratkomiseen, eivätkä kunnat koe olevansa tulevaisuudessa se taho, joka tehtäviin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tarvitsemien toimitilainvestointien toteuttaminen luontaisesti sisältyisi. Tilanne aiheuttaa epävarmuutta siitä, että mille tahoille muodostuu tulevaisuudessa kyvykkyys ja halukkuus suorittaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tarvitsemia investointeja. Kuntien olemassa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennuskanta on suhteellisen ikääntynyttä ja tulee vaatimaan jatkuvasti perusparannus- sekä uudisinvestointeja.

Vastaava epävarmuus liittyy myös sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennusten pitkäaikaiseen omistamiseen. Kuntaliiton mielipidekyselyt osoittavat, että osa kunnista ei koe tarpeellisena omistaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennuksia pitkällä tähtäimellä ja haluavat vapauttaa näihin rakennuksiin sitoutuneita pääomia. Mielipidetiedustelujen perusteella varsinkin isommat kunnat suunnittelevat erilaajuisia sote- ja pela-kiinteistöjen myyntejä.

Pienille kunnille ei muodostu edellytyksiä onnistua sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennuksiin sitoutuneiden pääomien vapauttamisessa samalla tavalla kuin alueellisille keskuksille ja suurille kunnille. Kuntaliiton selvitysten mukaan kiinteistöihin sijoittavat tahot ovat pääosin kiinnostuneita alueellisten keskusten ja suurten kuntien sote- ja pela -kiinteistöistä ja kiinnostus reuna-alueilla sijaitseviin kiinteistöihin on hyvin rajallista.

Edellä kuvatut ongelmat kiinteistöjen investointeihin sekä kiinteistöistä irtautumiseen liittyen tulevat yhdessä hyvinvointialueiden palveluverkkoratkaisujen kanssa kumuloitumaan juuri pienemmissä reuna-alueiden kunnissa. Mahdolliset sote- pela-kiinteistöihin liittyvät alaskirjaukset tulevat rasittamaan näiden kuntien taloutta.

Kuva: Kuntaliiton sote-tilannekuvakysely helmikuu 2022

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennusten vuokraustoiminnan yhtiöittämisen valmistelut ovat seisahduksissa

Kuntien tulee yhtiöittää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakennusten vuokraustoiminta siirtymäkauden jälkeen. Uudistuksen aiheuttamaan yhtiöittämistarpeeseen liittyen on ollut alustavaa valmistelua varainsiirtoverovapauden mahdollistavasta sääntelystä. Kunnat harkitsevat ja valmistelevat yhtiöittämiseen liittyviä järjestelyjä, mutta valmistelua haittaa merkittävästi se, ettei mahdollisesta varainsiirtoverovapaudesta ole tarkempia tietoja, joihin päätöksiä voisi sitoa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jussi Niemi
tilapalvelupäällikkö